

Chinees als nieuw schoolvak?

De eerste resultaten van een pilot

DINEKE TIGELAAR, GEMMA CORBALAN & ELVIRA FOLMER

Steeds meer scholen in Nederland bieden Chinees aan in hun curriculum. In 2009 heeft SLO het leerplanvoorstel 'Chinees op school' voor het vwo aangeboden aan het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Om de haalbaarheid, uitvoerbaarheid en toetsbaarheid van dit nieuwe vak te onderzoeken, is in het schooljaar 2010-2011 een driejarige pilot gestart, die wordt geëvalueerd via vragenlijstonderzoek, toetsanalyse en schoolbezoeken. De eerste resultaten stemmen hoopvol; docenten en leerlingen zijn positief, al zijn er nog wel de nodige aandachtspunten wat betreft beschikbare faciliteiten en de aandacht voor de Chinese cultuur.

China is 'hot'. De Chinese taal en cultuur genieten op dit moment veel belangstelling (Beeker, Canton, & Fasoglio, 2008). In de afgelopen jaren werden in diverse Nederlandse musea exposities gewijd aan Chinese kunst en Chinees cultureel erfgoed. China is de laatste jaren economisch enorm gegroeid, en daarmee is China een nog belangrijker handelspartner geworden dan voorheen. Steeds meer scholen in Nederland bieden Chinees aan in hun curriculum (Beeker et al., 2008). Nederland volgt daarmee een trend die

voor Europa gestart is in Frankrijk, gevolgd door Duitsland, waar Chinees al officieel als moderne vreemde taal op scholen voor voortgezet onderwijs wordt aangeboden (Beeker et al., 2008; Guder, 2005). Het Nederlandse schoolsysteem biedt scholen, zeker in vergelijking met landen als Frankrijk en Duitsland, relatief veel vrijheid in de invulling van hun curriculum (Kuiper, Van den Akker, Letschert, & Hooghoff, 2005). Het is daarom van belang om in de Nederlandse context na te gaan wat de condities zijn voor een succesvolle implementatie van Chinees als een moderne vreemde taal op scholen. Door het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling (SLO) is een leerplanvoorstel voor Chinese taal en cultuur op het vwo geschreven met een omschrijving van mogelijke eindtermen en een examenprogramma, waarbij ook de mogelijkheid tot aansluiting op de niveaus van het Europees Referentiekader (ERK) wordt verkend (Beeker et al., 2008). De benaming 'Chinese taal en Cultuur' geeft aan dat in het leerplan behalve de Chinese taal ook de Chinese cultuur nadrukkelijk aandacht krijgt. Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen: A. Leesvaardigheid, B. Kijk- en luistervaardigheid, C. Gespreksvaardigheid,

D. Schrijfvaardigheid, E. Chinese cultuur.

Voor de meeste taalvaardigheden, behalve leesvaardigheid, wordt gestreefd naar ERK-niveau A2. Voor schrijfvaardigheid kan dat vermoedelijk alleen als men met een speciaal programma *Hanyu pinyin* omzet naar karakters. *Hanyu pinyin*, ook wel eenvoudig *pinyin* (vereenvoudigd Chinees) genoemd, is een systeem van transliteratie om de officiële taal van China, het Standaardmandarijn, in Latijnse letters weer te geven. (Zie voor de leerdoelen in het beoogde leerplan de Bijlage; voor meer inhoudelijke informatie over het vak zelf zie <<http://chineesopschool.slo.nl/>>).

Het leerplanvoorstel is in 2009 aangeboden aan het ministerie van OCW. Om de haalbaarheid, uitvoerbaarheid en toetsbaarheid van dit nieuwe vak te onderzoeken, is in het schooljaar 2010-2011 op negen scholen een driejarige pilot gestart in 4-vwo, die wordt geëvalueerd onder de ontwikkelaars van het leerplan, de deelnemende docenten die lesgeven in het nieuwe vak en de leerlingen die het nieuwe vak volgen. In dit artikel gaan we in op tussentijdse resultaten betreffende gebruikerservaringen van docenten, de mening van leerlingen en toetsresultaten op A1-niveau.

De evaluatie heeft zowel een formatief als een summatief karakter. Tussentijdse evaluatieresultaten kunnen aanleiding geven tot tij-

dige tussentijdse bijstelling van een en ander. Aan het eind van de pilot kunnen de evaluatieresultaten een rol spelen in de implementatie en verdere ontwikkeling van het onderwijs in Chinese taal en cultuur in Nederland.¹

Methode

Onderzoekseenheden

De doelgroep van de evaluatie bestaat uit negen pilotscholen die in schooljaar 2010-2011 in 4-vwo gestart zijn met het vak Chinese taal en cultuur. Op zes van deze scholen is men al in de onderbouw met het vak gestart; op drie pilotscholen wordt het vak alleen in de bovenbouw gegeven. Negen docenten en ongeveer 60 leerlingen worden gevolgd tot aan het eindexamen in 6-vwo (mei 2013).

Overige participanten in het onderzoek zijn de ontwikkelaars van het leerplan (n=3) en van de onderwijsmethoden voor Chinees (n=4).

Meetinstrumenten en dataverzameling

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, zijn drie activiteiten uitgevoerd: a. vragenlijstonderzoek onder pilotdocenten en leerlingen, b. schoolbezoeken (bestaande uit docent- en leerlinginterviews, en lesobser-

ONDERZOEKSVRAGEN	ONDERZOEKSACTIVITEITEN
Wat doen en vinden docenten en in hoeverre weerspiegelt dat het beoogde nieuwe vak?	Docentvragenlijst (a) Schoolbezoek - docentinterview en lesobservatie (b)
Wat doen en vinden leerlingen en in hoeverre komt dat overeen met het beoogde nieuwe vak?	Leerlingvragenlijst (a) Schoolbezoek - leerlinginterview en lesobservatie (b)
In hoeverre bereiken leerlingen het voorgestelde niveau in het leerplan?	Toetsanalyse (c)

Tabel 1. Onderzoeksvragen en -activiteiten

vatie), en c. analyse van toetsen voor lezen, luisteren, schrijven en spreken/gesprekken voeren (zie tabel 1).

Voor de ontwikkeling van de *docent- en leerlingvragenlijsten* is gebruik gemaakt van vragenlijsten voor de evaluatie van het bètaonderwijs in de Tweede Fase (Kuiper, Folmer, Ottevanger, & Bruning, 2011) en relevante literatuur waaronder Alting (2003), Brown (2004); Deci, Eghrari, Patrick, en Leone (1994), Duitsland Instituut Amsterdam (DIA) (2011), en Sercu (2005).

De docentvragenlijst bestond uit 10 onderdelen met tussen de een en 12 vragen (die op hun beurt weer konden bestaan uit meerdere subvragen). De leerlingvragenlijst bestond uit vijf onderdelen met tussen de een en 12 vragen (die eveneens weer konden bestaan uit meerdere subvragen).

De interviews met docenten en leerlingen zijn semigestructureerd van aard. Bij docenten zijn vragen geclusterd rondom drie onderwerpen: algemene indruk, motiveren van leerlingen, en haalbaarheid en tijd. Het interview met leerlingen richt zich op de leeractiviteiten en het lesmateriaal, en hun motivatie en belangstelling voor het vak.

Het gebruikte *lesobservatieformulier* is eveneens gebaseerd op de evaluatie van Kuiper et al. (2011) en had als voornaamste doel de onderzoekers een beeld te verschaffen van lessen Chinese taal en cultuur, zodat zij beter in staat zijn resultaten van vragenlijsten en interviews te interpreteren. Het formulier bestond uit vijf onderdelen: basisinformatie, lopende lesobservatie, algemene indruk van de les, samenvatting van de lesuitvoering, en aangeboden lesactiviteiten. Over de lesobservaties op zich wordt niet gerapporteerd.

Data-analyse

De vragenlijsten zijn anoniem verwerkt en geanalyseerd met SPSS. Van elk schoolbezoek is een geschreven verslag gemaakt. Met betrekking tot de toetsresultaten zijn gemid-

delden, minima, maxima, en percentages goede antwoorden in kaart gebracht. Waar relevant zijn verschillen tussen groepen leerlingen weergegeven.

Resultaten

Achtergrond docenten

Van alle negen pilotscholen is de docentvragenlijst ontvangen. De gemiddelde leeftijd van de docenten is 41,6 jaar (SD=11.3; 1 man en 8 vrouwen). Van vier docenten is het Nederlands de moedertaal, voor vier docenten is het Mandarijn de moedertaal, van één docent het Cantonees. De totale onderwijservaring van docenten varieert van minder dan één jaar tot meer dan 20 jaar. Voor drie docenten geldt dat ze één tot vijf jaar ervaring hebben met lesgeven in de Chinese taal en cultuur, vier docenten hebben meer dan tien jaar ervaring met het lesgeven in dit vak. Met betrekking tot lesgeven op het Nederlandse voortgezet onderwijs gelden dezelfde cijfers. Vier docenten hebben een masteropleiding op het gebied van Chinese taal en/of literatuur gevolgd in Nederland, twee van hen zijn daar nog mee bezig of hebben een deel van deze opleiding gevolgd. Één docent bezit een eerstegraads bevoegdheid voor economie. De overige twee docenten hebben in China een bachelor- of masteropleiding gevolgd. Drie docenten hebben op hun eigen school een collega die ook onderwijs geeft in het vak Chinese taal en cultuur.

Belasting docenten

Docenten vinden het vak goed uitvoerbaar in de klas, al kosten de lesvoorbereidingen hen veel tijd (tabel 2). Een docent zegt hierover tijdens een schoolbezoek: 'Ik moet veel aanvullende materialen zoeken. Dat kost veel tijd. Als ik extra materialen meeneem, dan win ik weer tijd door die dingen in een paar andere klassen ook te laten zien. Ik kan groepen die

STELLING	(helemaal) mee oneens	(helemaal) mee eens	Niet beantwoord
Het vak Chinese taal en cultuur kost mij veel tijd aan lesvoorbereiding.	-	8 (89%)	1 (11%)
Het vak Chinese taal en cultuur vraagt veel van mij als docent.	2 (22%)	6 (67%)	1 (11%)
Het vak Chinese taal en cultuur is goed uitvoerbaar voor mij als docent in de klas.	-	9 (100%)	-

Tabel 2: Belasting

na elkaar komen soms even een paar minuten samen nemen. Met tijd moet ik namelijk echt zuinig zijn.'

Besteding van de lestijd; leeractiviteiten

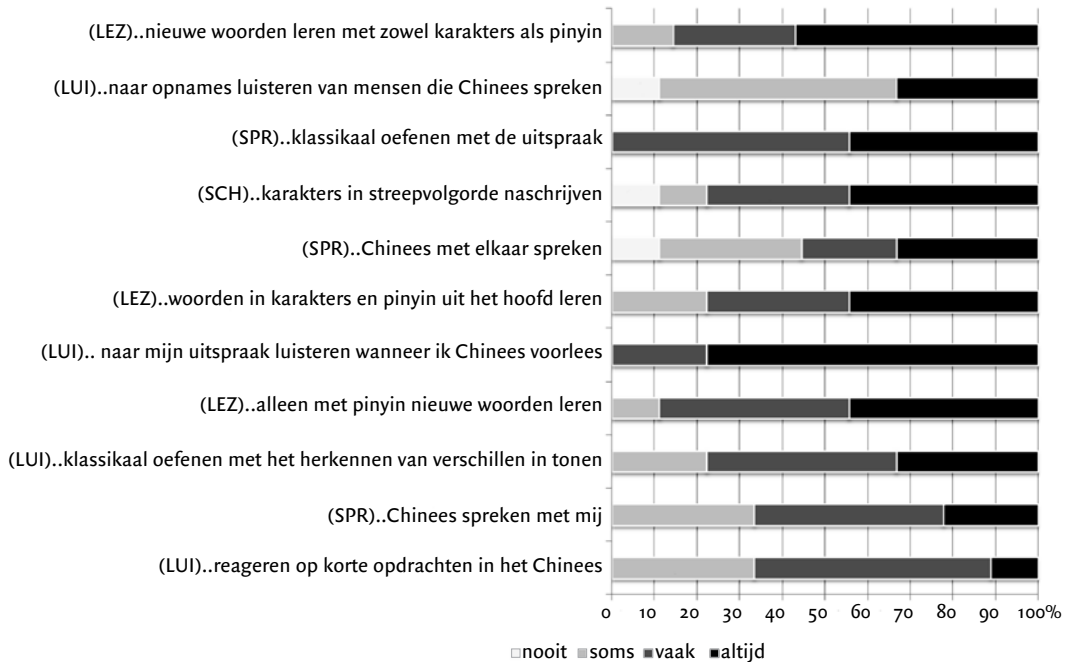
Docenten besteden gemiddeld zo'n 80% van de lestijd in de klas aan de Chinese taal en zo'n 20% aan de Chinese cultuur. Wat betreft leeractiviteiten gericht op de Chinese taal krijgen alle deeltaalvaardigheden veel aandacht in de les (grafiek 1). Oefenen met luistervaardigheid aan de hand van fragmenten wordt wat minder vaak gedaan. Ten aanzien van spreekvaardigheid geldt dat docenten hun leerlingen vrijwel elke les laten reageren op korte opdrachten in het Chinees (bijvoorbeeld, 'ga staan', 'pak je boek'). Ook laten docenten hun leerlingen bijna elke les Chinees spreken met de docent of met elkaar. Docenten laten hun leerlingen ook vrijwel elke les klassikaal oefenen met het herkennen van verschillen in tonen en met de uitspraak. Nieuwe woorden worden doorgaans met behulp van pinyin aangeleerd. Voor leesvaardigheid geven docenten aan dat woorden - uiteindelijk- vrijwel altijd in karakters en pinyin uit het hoofd geleerd worden. Wat betreft schrijfvaardigheid geldt dat het naschrijven van karakters in streepvolgorde een activiteit is die vrijwel elke les voorkomt. Het uitvoeren van kleine taaltaken als huiswerk (zoals een kort sms-bericht

schrijven in het Chinees) wordt echter minder vaak gedaan. Luisteren naar de docent terwijl deze Chinees voorleest, wordt bijna elke les gedaan. Minder regelmatig wordt geoefend met luisterfragmenten.

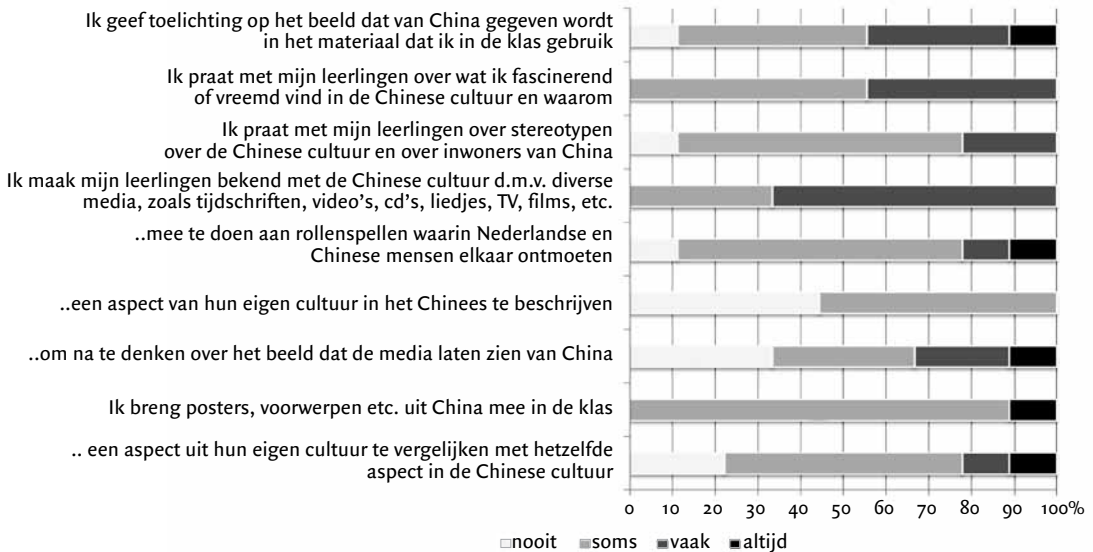
Wat betreft Chinese cultuur wordt er vooral gewerkt met rollenspellen waarin Nederlandse en Chinese mensen elkaar ontmoeten, of met toelichtingen van de docent op meegebrachte voorwerpen uit China (grafiek 2). Docenten doen met leerlingen ook af en toe speciale culturele activiteiten zoals kijken naar Chinese vechtkunst of een acrobatenshow, samen Chinees eten maken (bv. tijdens een workshop Chinees koken), museumbezoek, of Chinees eten (met stokjes) in een typisch Chinees restaurant, waarbij leerlingen dan ook de opdracht krijgen zoveel mogelijk Chinees te spreken (bijvoorbeeld bij het begroeten en afscheid nemen en het bestellen en ontvangen van eten), of activiteiten rondom het Chinese Nieuwjaar of het Maanfestival. Twee docenten hebben voor leerlingen een uitwisseling of excursie naar China georganiseerd.

Cultuurdoelen en -inhouden

Docenten verschillen enigszins in het type doelen dat zij belangrijk vinden bij onderwijs in de Chinese cultuur. De meeste docenten (67%) zetten kennisdoelen op de eerste

Grafiek 1. Leeractiviteiten inzake de vier taalvaardigheden. Elke zin begint met 'Ik laat mijn leerlingen...'

Grafiek 2. Leeractiviteiten omtrent de Chinese cultuur. Onvolledige zinnen beginnen met: 'Ik vraag mijn leerlingen om...'

plaats. Voor zes docenten is het geven van informatie over de geschiedenis, geografie en politieke omstandigheden in China het allerbelangrijkste cultuurdoel. Als tweede belangrijke doel wordt door vijf docenten genoemd: het geven van informatie over het dagelijkse leven en de leefgewoonten in China. Als derde belangrijke doel wordt door vier docenten genoemd: leerlingen ervaring laten opdoen met een rijk palet aan culturele uitingen in China (literatuur, muziek, theater, film, etc.)

Een docent: 'Over cultuur laat ik leerlingen iedere les iets lezen. Daarover staat iets in elke les van het boek. Als ze geen vragen hebben, behandel ik het verder niet. Ik leg wel eens iets extra's uit, en soms vragen leerlingen zelf om extra uitleg. Bijvoorbeeld over geografie en geschiedenis. Ik leg ook wel eens iets uit over leefgewoonten, die zijn binnen China heel verschillend.'

Twee docenten hechten vooral belang aan attitudevorming. Zij richten zich op het bevorderen van reflectie op culturele verschillen als hun belangrijkste doel bij onderwijs in de Chinese cultuur.

Verwachte haalbaarheid van A2-niveau eind 6-vwo

Docenten zijn over het algemeen positief over het te behalen niveau (ERK-niveau A2, eind 6-vwo), mits er in de onderbouw met het vak gestart wordt.²⁾ Een docent zegt daarover tijdens het interview: 'Ik ben heel tevreden over hun karakterkennis, leesvaardigheid en hoe goed ze dat kunnen toepassen. Ik ben daar heel blij mee. Ik denk dat als ze zo doorgaan, ze heel goed eindigen. [...] Ik denk dat ik dat, als ik een grotere klas krijg, niet met alle leerlingen bereik. Nu heb ik toch de betere, en meer gemotiveerde leerlingen die graag extra dingen doen. Dat geeft misschien een verkeerd beeld. [...] We hadden aanvankelijk voor 4 uur in de bovenbouw gekozen; nu is het teruggebracht tot 3 uur in de week. Die keuze is gebaseerd op het maximale aantal

studie-uren: 3 uur in de bovenbouw, 2 uur in de onderbouw. We geven Chinees in alle jaren. Dat was voldoende, er was geen reden om meer te vragen. Ik denk dat ze dan wel A2-niveau moeten kunnen halen. Het is wel nodig dat ze dan in de onderbouw beginnen. Leerlingen hebben tijd nodig om te wennen aan de klanken. Leerlingen doen het steeds beter naarmate ze daar langer mee bezig zijn. Die tonen herken je niet in de eerste maand. Ze leren de tonen steeds beter te herkennen en te produceren naarmate ze daar langer mee bezig zijn geweest. Bij het schrijven ook. Naarmate ze daar langer mee bezig zijn, herkennen ze meer. Ze vinden dat leuk.'

Beschikbare faciliteiten

Meer dan de helft van de docenten beschikt niet over een eigen klaslokaal. Over faciliteiten zoals een whiteboard, een computer, beamer en geluidsboxen hebben docenten doorgaans wel beschikking wanneer dit nodig is.

Uit de interviews blijkt dat docenten vaak extra tijd moeten inplannen om ervoor zorg te dragen dat zij daadwerkelijk over deze faciliteiten kunnen beschikken. Er zijn bijvoorbeeld niet op alle pilotscholen computers met een taalinstelling Chinees beschikbaar. Docenten gaven in de interviews aan dat wanneer computers wel beschikbaar zijn, het desbetreffende lokaal vaak tijdig moet worden gereserveerd, zodat docenten ruim van te voren moeten plannen wanneer ze de computer gebruiken.

Een docent: 'Als we Chinees willen typen dan kan dat niet in elk lokaal. Er is één lokaal waar het kan, en daarom moet je dat altijd heel goed van te voren inplannen. Daarom doe ik dat eens per maand. Ik geef dan een dictee met typen. Je kunt het niet doen wanneer je maar wilt.'

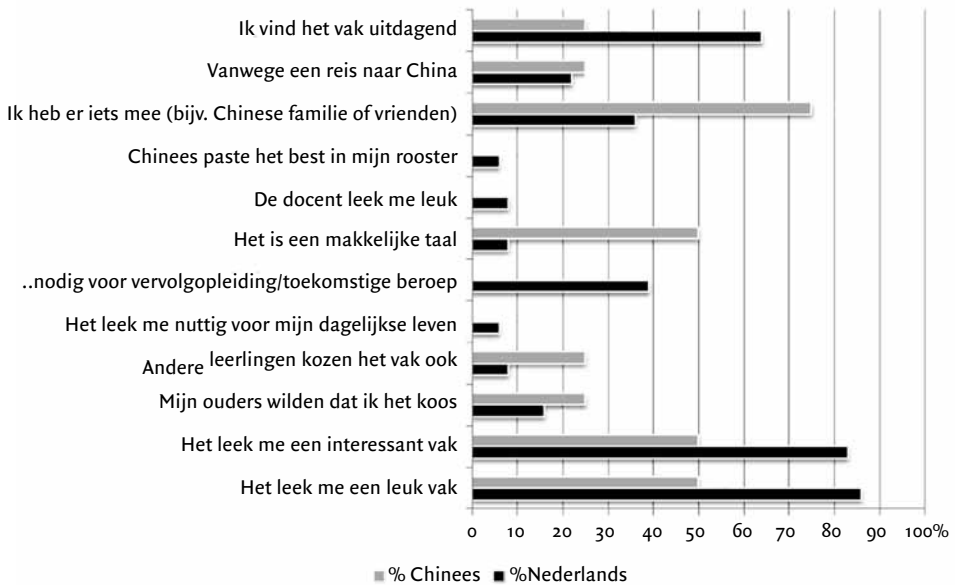
Meningen van leerlingen

Zoals eerder vermeld, hebben 47 leerlingen

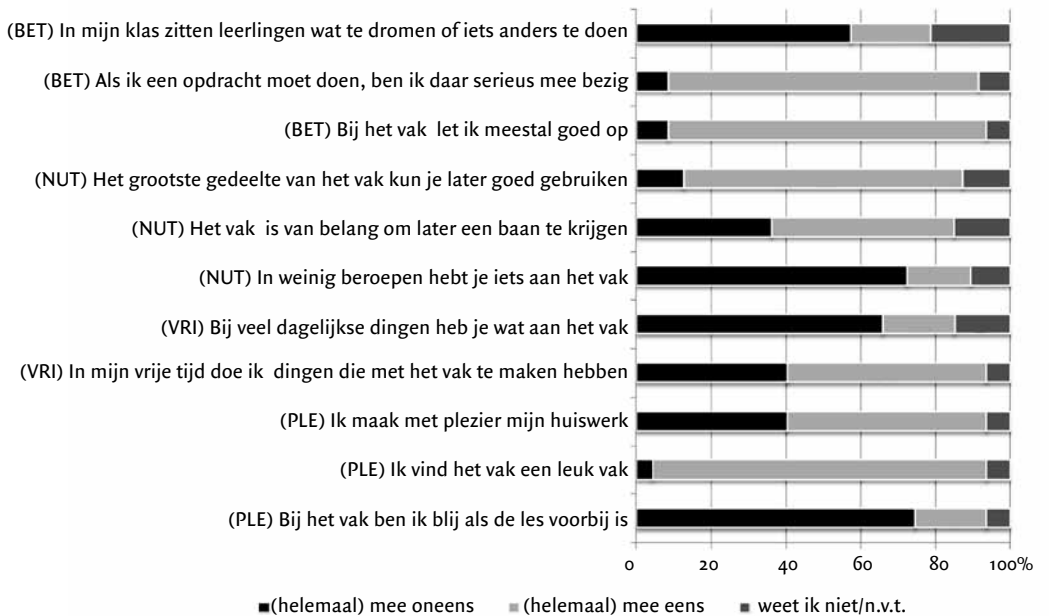
uit 4-vwo van de negen pilotscholen de vragenlijst ingevuld (15 jongens (32%) en 32 meisjes (68%); gemiddelde leeftijd=15,5 jaar, min.=14 en max.=17). Voor 77% van de deelnemers (n=36) is het Nederlands de moedertaal. Overige moedertalen zijn Chinees (9%; n=4); Engels (6%; n=3), en Iraans, Koreaans of Russisch. Buiten school spreken de meeste leerlingen Nederlands (96%, n=45). 19 leerlingen (40%) spreken buiten schooltijd ook Engels en 11 leerlingen (23%) Chinees. Leerlingen die buiten schooltijd Chinees spreken doen dit met familieleden (n=11); vrienden (n=5) en klasgenoten (n=1). Voor 33 leerlingen (70%) geldt dat zij nooit thuis Chinees spreken, 12 leerlingen (26%) soms of vaak, en 2 leerlingen (4%) altijd.

Bijna de helft van de leerlingen (45% =21) volgt Chinees voor het eerste jaar, de overige 26 leerlingen hebben al eerder Chinees gehad (klas 1: 23%, 11 leerlingen; klas 2 en klas 3: 47%, 22 leerlingen; op een Chinese school: 9%, 4 leerlingen).

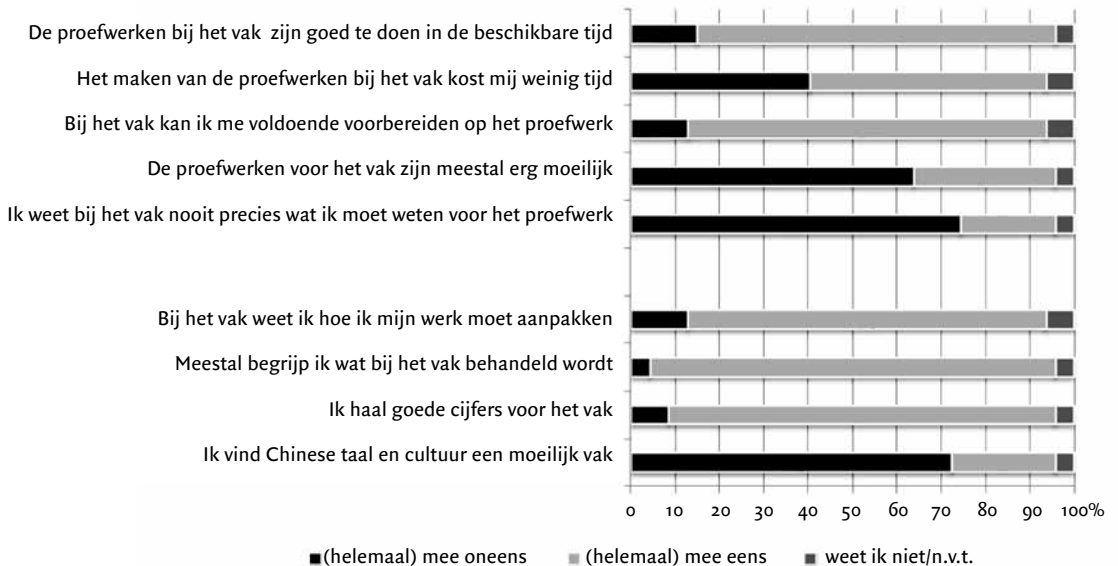
De meeste leerlingen hebben het vak gekozen (meerdere antwoorden mogelijk) omdat ze het leuk (83%) en interessant (81%) vinden. Zo'n 57% van de leerlingen vindt het vak uitdagend. Rond 35% van leerlingen heeft voor het vak gekozen omdat ze iets met het vak hebben of omdat het hen nodig leek voor hun vervolgopleiding of toekomstige beroep, en 19% vanwege een reis naar China. Andere redenen zoals 'mijn ouders wilden dat ik het koos', 'het leek me nuttig voor mijn dagelijkse leven', 'het is een makkelijke taal', 'andere leerlingen kozen het vak ook', 'de docent leek me leuk' of 'Chinees paste het best in mijn rooster' worden minder vaak (tussen 4% en 13%) door de leerlingen gerapporteerd. Het blijkt dus dat leerlingen het vak destijds vanwege intrinsieke motieven hebben gekozen. Tijdens verschillende schoolbezoeken merken leerlingen op: 'Omdat je er later veel aan hebt, China is een grote economie' of 'Omdat het een verbredend vak is, China is een belangrijke economie om de taal van

Grafiek 3. Motieven voor de keuze voor het vak

Grafiek 4. Motivatie voor het vak. BET: Betrokkenheid; NUT: Nut voor later; VRI: vrije tijd; PLE: Plezier

Grafiek 5. Moeilijkheid van het vak en de proefwerken

te leren'. Een leerling merkt op: 'Ik vind het gewoon heel leuk om talen te leren, en dit is iets nieuws, iets extra's dat vind ik heel leuk. Ik merk nu dat het ook wel handig is voor later en ik vind het nog steeds heel leuk.'

Aanvullende analyses van de antwoorden van leerlingen met Nederlands en Chinees als moedertaal laten de verschillen in motieven voor de keuze voor het vak zien (grafiek 3).

De meeste leerlingen zijn gemotiveerd en hebben plezier in het vak (grafiek 4). Tijdens de schoolbezoeken merkt een leerling op: 'Chinees is een hartstikke leuk vak en we hebben een heel goede docent'.

Zo'n driekwart van de leerlingen vindt het vak niet moeilijk (grafiek 5). Tijdens de schoolbezoeken is gevraagd wat leerlingen het makkelijkste en het moeilijkste van het vak vonden. Cultuur, luisteren, en uitspraak-oefeningen werden als makkelijk (of niet heel moeilijk) ervaren. De meeste leerlingen vinden karakters schrijven het lastigst.

Uit de tussentijdse toets op ERK A1-niveau blijkt dat leerlingen gemiddeld 75% van de toets voor spreek-/gespreksvaardigheid goed maken. Bij luistervaardigheid is dat 67%, bij leesvaardigheid 61%, en bij schrijfvaardigheid 51%.

Conclusie en discussie

De eerste resultaten duiden erop dat op basis van het eerste jaar van invoering op de pilot-scholen, de ervaringen van zowel docenten als leerlingen positief zijn. Het vak lijkt uitvoerbaar en wordt door de leerlingen goed ontvangen. Deelnemende leerlingen lijken veelal intrinsiek gemotiveerd zijn voor het vak en de bereidheid te hebben om extra dingen te doen om Chinees te kunnen volgen en een redelijk niveau te behalen. De behaalde niveaus bij de tussentijdse toetsing in 4 vwo stemmen tot tevredenheid: voor spreek-/gespreksvaardigheid en luistervaardigheid

behalen leerlingen behoorlijke resultaten op A1-niveau; op het gebied van leesvaardigheid en met name schrijfvaardigheid wordt wat minder goed gescoord, maar daar zijn de streefniveaus ook minder hoog. Het te behalen streefniveau (A2) voor de diverse taalvaardigheden bij Chinees in 6 vwo lijkt daarom realistisch, mits voor schrijfvaardigheid gebruik wordt gemaakt van pinyin. Toch is er een aantal punten dat in het verdere traject aandacht verdient.

De beschikbaarheid van faciliteiten laat hier en daar te wensen over: docenten beschikken vaak niet over een eigen lokaal, en niet op alle scholen zijn computers beschikbaar met een taalinstelling voor Chinees.

Daarnaast krijgt het onderwijs in de Chinese cultuur relatief weinig aandacht. Hoewel voor onderwijs in de Chinese cultuur geen niveaus zijn omschreven, en de invulling van cultuur redelijk vrij is, lijkt het zinvol om met docenten na te gaan welke typen doelstellingen voor onderwijs in cultuur belangrijk zijn, hoe daaraan in de taalles aandacht aan kan worden besteed, en hoe cultuur kan worden getoetst. Nader onderzoek naar onderwijs in de Chinese cultuur lijkt voor de toekomst dan ook nuttig.

Tenslotte kan worden nagegaan hoe onderwijs in schrijfvaardigheid het beste vorm kan worden gegeven. Daarbij spelen vragen over het leren van karakters, zoals het aantal karakters dat passief en actief moet worden beheerst, maar ook de hoeveelheid tijd die het kost om karakters actief te beheersen en wat realistisch is om van leerlingen te verwachten. Niet alle leerlingen zijn gemotiveerd om veel tijd te steken in het actief beheersen van karakters, al vinden zij het Chinese schrift wel heel interessant. Kortom, voldoende vragen voor het vervolg van de pilot.

Noten

1. In de interimrapportage *Curriculumevaluatie Chinese taal en cultuur* (Corbalan, Folmer, &

- Tigelaar, 2011) worden de resultaten van deze evaluatie voor wat betreft het eerste jaar van de pilot (4-vwo) gedetailleerder beschreven. De interimrapportage is op te vragen bij Elvira Folmer <e.folmer@slo.nl>.
2. Voor meer informatie over het ERK-niveau A2 verwijzen we naar pagina's 43 tot en met 55 van het leerplan *Chinees op school* (Beeker et al., 2008). Voor leesvaardigheid bijvoorbeeld is dit niveau gedefinieerd als: Kan korte, eenvoudige teksten lezen. Kan specifieke voorspelbare informatie vinden in eenvoudige, alledaagse teksten zoals advertenties, menu's en dienstregelingen. Kan korte, eenvoudige, persoonlijke brieven begrijpen.
- LITERATUUR
- Alting, A. (2003). Nut, vertrouwen, toegankelijkheid. Wat docenten kunnen doen opdat meer meisjes natuurkunde gaan kiezen (proefschrift). Eindhoven: Technische Universiteit Eindhoven.
- Beeker, A., Canton, J., & Fasoglio, D. (2008). *Chinees op school: Voorstel voor een leerplan Chinese Taal en Cultuur voor het vwo*. Enschede: SLO.
- Brown, G. T. L. (2004). Teachers' conceptions of assessment: Implications for policy and professional development. *Assessment in Education*, 11, 301–318.
- Deci, E. L., Eghrari, H., Patrick, B. C., & Leone, D. (1994). Facilitating internalization: The self-determination theory perspective. *Journal of Personality*, 62, 119–142.
- Duitsland Instituut Amsterdam (DIA) (2011). *Rapport Belevingsonderzoek Duits 2010*. Amsterdam: Duitsland Instituut Amsterdam.
- Guder, A. (2005). *Chinesisch und der Europäische Referenzrahmen. Einige Beobachtungen zur Erreichbarkeit fremdsprachlicher Kompetenz(en) im Chinesischen (Chinese and European reference framework. Some observations on the availability of foreign language competence (s) in Chinese)*. *Chinesischunterricht (Teaching Chinese)*, 20, 63–78.
- Sercu, L., Bandura, E., Castro, P., Davcheva, L., Laskaridou, C., Lundgren, U., Méndez García, M.C., & Ryan, P. (2005). *Foreign Language Teachers and Intercultural Competence. An International Investigation*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Kuiper, W., Folmer, E., Ottevanger, W., & Bruning, L. (2011). *Curriculumevaluatie bèta-onderwijs tweede fase*. Samenvattend eindrapport. Enschede: SLO
- DINEKE TIGELAAR is als universitair docent verbonden aan het ICLON, Universiteit Leiden. Zij is als onderzoeker betrokken bij de evaluatie van de examenpilot Chinees. Haar onderzoek richt zich daarnaast op assessment als middel om het leren van docenten te stimuleren. In 2005 is zij gepromoveerd op een proefschrift over het gebruik van portfolio voor assessment van docenten op de universiteit. E-mail: <dtigelaar@iclon.leidenuniv.nl>.
- GEMMA CORBALAN is als onderzoeker en leerplanontwikkelaar verbonden aan SLO., en als onderzoeker betrokken bij de evaluatie van de examenpilot Chinees. Zij is tevens coördinator van de SIG Instructional Design van de EARLI. In 2008 is zij aan de Open Universiteit gepromoveerd op een proefschrift over het effect van adaptief leren en het zelf kiezen van leertaken op de motivatie en leerresultaten van studenten. E-mail: <g.corbalan@slo.nl>.
- ELVIRA FOLMER is als programmacoördinator curriculummonitoring & -evaluatie werkzaam bij SLO. Zij is betrokken bij de evaluatie van de vernieuwing van het bètaonderwijs in de tweede fase en de evaluatie van de examenpilot Chinese taal en cultuur. Zij is tevens projectleider van SECURE, een vergelijkend onderzoek naar wiskunde- en science-curricula in tien Europese landen. In 2004 is zij gepromoveerd op een proefschrift over klas-sengrootte. E-mail: <e.folmer@slo.nl>.

Bijlage: Doelen en streefniveaus in het leerplanvoorstel

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

- A. Leesvaardigheid
- B. Kijk- en luistervaardigheid
- C. Gespreksvaardigheid
- D. Schrijfvaardigheid
- E. Chinese cultuur

Voor de meeste vaardigheden wordt gestreefd naar ERK-niveau A2. Dit niveau is vermoedelijk haalbaar als leerlingen al in de onderbouw met Chinese taal en cultuur kunnen beginnen. Voor leesvaardigheid zal dat niveau vermoedelijk niet gehaald kunnen worden omdat de leerling nog niet voldoende karakters beheerst, zelfs passief niet. Voor schrijfvaardigheid kan dat vermoedelijk wel als men met een speciaal programma pinyin omzet naar karakters. Hierbij heeft de expertgroep die aan het leerplan heeft meegewerkt een aantal specifieke randvoorwaarden gesuggereerd:

- Voor A2 leesvaardigheid Chinees moeten leerlingen 700 karakters receptief (passief) beheersen. Dit moet leerlingen in staat stellen aan de descriptoren voor A2 te voldoen. Hiertoe moet een lijst van te beheersen karakters worden voorgeschreven, gebaseerd op frequentielijsten van het Mandarijn.
- Voor A2 schrijfvaardigheid Chinees moeten leerlingen volgens de expertgroep circa 200 karakters actief beheersen en met de hand kunnen schrijven.
  - a. Met gebruik van ICT moet de productieve beheersing tot 700 karakters kunnen worden uitgebreid. ICT speelt bij schrijfvaardigheid Chinees een cruciale rol. Chinees kan als invoertaal op de computer worden ingesteld. De leerling typt de uitspraak van een Chinees woord in pinyin en wordt vervolgens door het programma in staat gesteld het juiste karakter te selecteren uit een gegeven reeks mogelijkheden. Deze vaardigheid is belangrijk voor het leerproces van de leerling, omdat hij hiermee getraind wordt het juiste karakter te herkennen. Dit bevordert niet alleen zijn schrijf- maar ook zijn leesvaardigheid.
  - b. Ook voor de schrijfvaardigheid adviseren wij het ministerie van OCW een lijst van te beheersen karakters te doen voorschrijven, gebaseerd op frequentielijsten van het Mandarijn.
- Voor Kijk- en Luistervaardigheid adviseert de expertgroep dat als de vragen bij de luisterfragmenten in Chinese karakters zijn gesteld, dat er zonodig gedidactiseerd moet worden. Dat wil zeggen: de karakters waarvan verondersteld kan worden dat ze niet bekend zijn, zullen moeten worden voorzien van 'hulp', bijvoorbeeld een rechtstreekse vertaling naar het Nederlands, of voorzien worden van een weergave in pinyin.